

Szükségletkielégítési lehetőségeik, életkörülményeik, s lehetséges életmódjuk nemcsak lényegesen rosszabb a társadalom többségénél, hanem egyszerűen - katasztrófális.

Úgy gondolom, e vonatkozásban a jövőt megjósolni kétségbeejtő.

3./ Miután az öngyilkosságra, bűnözésre, alkoholizmusra vonatkozó statisztikai adatok összehasonlító elemzésével igyekeztem a valóságnak egy-egy szeletét felvillantani, most a mentális zavarok okai közül a KONTRASZELEKCIÓRA hívnám fel a figyelmet. Azt, mondjuk, nem állítom, hogy ez megyei sajátosság, mert környezetünkben szinte valamennyien gyakran találunk példát arra, hogy az érdemtelenek, a hozzá-nem-értők, a tehetségtelenek perifériára szorítják az értékes, kreatív embereket. A perifériára kerüléshez előbb-utóbb társul valamilyen negatív előítélet, kisebb-nagyobb súlyú, minden alapot nélkülöző megbélyegzés, s neurotikus örvény áldozatává válnak oly sokan. Például azok, akik akkor tették szavá nyíltan és őszintén a párt-, állami- és szakmai vezetés összefonódását, amikor még nem volt szabad ezt még érinteni sem, durva - de soha nem bizonyítható - mellőzéseket élnek/éltek át. S mi lett a sorsuk? Néhányan biztos, hogy acél-kemény szorgalommal, meghatványozott erővel dolgoznak tovább, de biztos többen vannak, akik pszichoszomatikus gondokkal küszködnek, netán az alkoholhoz fordultak "segítségül", avagy a neurotikusok látens eseteinek számát szaporítják.

Úgy vélem, amíg a VALÓDI ÉRTÉKEK VALÓDI HIERARCHIÁJA csorbát szenved, addig a társadalmi beilleszkedési zavarok okai között ez is szaporítani fogja a statisztikai adatokat.

Dr. Vasas Szilárd /rendőr alezredes, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Rendőrfőkapitányság/

h o z z á s z ó l á s a

Hölgyeim és Uraim!

Tisztelt tudományos ülés!

Az emberiség eddigi története arról győz meg bennünket, hogy a bűnözéssel, a társadalmi beilleszkedés zavarai tartósan számolnunk kell. Alig több mint 10 év van még hátra a huszadik századból, mondhatjuk úgy is, hogy a második évezredből, így nem tűnik alaptalan jóslatnak, hogy továbbra is együtt kell élni velük. Valójában nem is jóslat ez, mivel az elvégzett tudományos felmérések egyértelműen prognosztizálják a bűnözés és a társadalmi beilleszkedési zavarok növekedésének lehetőségeit.

A bűnözés fogalmát többen és többféle értelemben használjuk. Mást ért ezen a kriminológus, és megint mást a közvélemény. Nem kívánom Önöket fogalmi meghatározásokkal untatni, de tanácskozásunkon nemcsak kriminológusok vesznek részt, így a bűnügyi helyzet reális megítéléséhez szükséges a bűnözés értelmezése.

A bűnözés mint társadalmi tömegjelenség, egy adott területen és időszakban, pl. Szabolcs-Szatmár megye területén 1989. első félévében elkövetett bűncselekmények összessége. /4659/ Ez a megfogalmazás túl általános, ezért további pontosítást igényel. A bűncselekmény ugyanis komplex jellegű, így magába foglalja a büntetőjogi normaszegést és a normaszegőt /a tett és a tettes/. Különböző lehet azonban a tett és a tettes társadalmi veszélyessége. Nyilvánvalóan más egy családi konfliktus során megvalósuló emberölés, mint pl. egy embernek a Duna hídjáról történő vízbedobása. Azt hiszem, az eltérő társadalmi veszélyességet a második ügynél kimutatható gátlástalanság nyilvánvalóvá teszi. Természetesen történnek igen érdekes kísérletek a bűncselekmé-

nyek értékének számszerűsítésére, de mivel minden bűncselekmény egyedi, így megbízható értékelő rendszer még nem alakult ki. Hasonló problémát jelent a valóságos bűnözés meghatározása, illetve mérése. A bűnildöző szervek tudomására jutott, azaz az ismertté vált bűnözést csökkenteni kellene azokkal az esetekkel, amelyek valójában csak látszólag bűncselekmények, növelni kellene viszont azokkal a bűncselekményekkel, amelyek látens bűnözésként rejtve maradnak. A látens bűnözés terjedelmét számos tényező befolyásolja. Megközelítőleg is pontos mérése még nem megoldott, de a szakemberek az ismertté vált bűnözés egymásfélszeresére teszik. A látens bűnözés okai számosak: a lakosság kriminális érzékenysége, a bűnildöző állomány kezdeményező készsége, lét-számviszonyai és még számtalan más tényező.

Összefoglalva tehát, a bűnözés egy társadalmi tömegjelenség, amelynek sajátos dinamikája, struktúrája van és különböző társadalmi jelenségekkel mutat lazuló, vagy erősödő kapcsolatot. Ez a kapcsolat nem oksági, nem közvetlen, nem feltétel nélküli, hanem csak valószínűségi sztohasztikus kapcsolat. Tehát az, hogy megyénkben mennyi bűncselekmény történik pl. a mai napon, valószínűségi kapcsolatban van azokkal a jelenségekkel, amelyekkel az előadásban nemrég megismerkedtünk. Sajnos, a bűnügyi helyzetünkre vonatkozó statisztikai adatok szemléletesen fogják visszaigazolni ezt a kapcsolatot.

Megyénk bűnügyi helyzetének alakulása enyhén szólva kedvezőtlen. A kedvezőtlen szó mögött az alábbi szám adatok vannak: 1965-ben az egységes rendőrségi ügyészégi statisztikai adatgyűjtés bevezetésekor 5287 bűncselekményt regisztráltak. Az évenkénti ingadozások mellett 1980-ig ez a szám adat lényegében nem változott. Az utóbbi években viszont az országos tendenciához hasonlóan, de attól erőteljesebben nőtt a bűnözés. Így gyakorlatilag napjainkra megduplázódott, azaz évi tízezer fölötti bűncselekménnyel kell számolnunk. Az 1988. évi statisztikai adatok szerint a tízezer lakosra jutó bűnelkövetési rangsorban a negyedik, az ismertté vált bűncselekmények te-

kintetében a hetedik helyen állunk. Mindkét adat vonatkozásában figyelmet érdemel az a tény, hogy a mutatókat a teljes lakónépességre számítjuk, és térségünkben az országos átlagtól magasabb a gyermekkorú népesség aránya, akik valójában vétőképtelenek. Így nem meglepő, hogy bűnügyi szempontból, abszolút számokban nézve az ország hatodik legnagyobb megyéje vagyunk.

Bűnügyi helyzetünket negatív irányban befolyásolja az a tény, hogy az erőszakos garázda bűnözés aránya magas, jóval meghaladja az országos átlagot. A tavalyi év során pl. 29 befejezett emberölés történt. A bűnildöző munkában naponta tapasztalhatjuk, hogy az értelmetlen erőszak állandóan jelen van, még a családi, baráti kapcsolatokban is. Szakmai körökben szoktunk azzal dicsekedni, hogy Magyarországon az emberölések száma a háború óta lényegesen nem változott. A számok valójában nem jeleznek lényeges emelkedést, azt viszont nem vesszük figyelembe, hogy az orvosi el-látás, a mentés színvonala mennyit fejlődött.

A társadalmi körülményekben bekövetkezett negatív változások hatására a hátrányos, pontosabban a halmozottan hátrányos helyzetűek száma lényegesen növekedett. A statisztikai adatok - igazolva az általános tapasztalatokat -, egyértelműen mutatják, hogy a vagyon elleni bűnözés is folyamatosan növekszik. 1979-ben 600, 1988-ban közel 1300 betöréses lopás történt. Az ismertté vált cigány elkövetők száma pl. az utóbbi két évben 600-zal nőtt, jelenleg már az össz elkövetők 31 %-a cigány, igaz viszont az is, hogy közöttük a halmozottan hátrányos helyzetűek aránya legalább ennyire magas.

A bűnözés jelenségeit közvetlenül érzékelő rendőri szervek egyre inkább tapasztalják azt a tényt, hogy a mennyiségi változás néhol már új minőséget is jelent, azaz fokozódó nyugtalanságot, félelmet a lakosság körében. Megyénkben szinte nincs olyan település, ahol a lakosság ne kérne több rendőrt. Komoly társadalmi összefogás, szinte lobbizás tapasztalható egy-egy körzeti megbízott székhely áttelepítése vagy bővítése érdekében. Választások előtt állunk, lehet hogy

közöttünk is ülnek képviselő jelöltek, ezért ajánlom figyelmükbe, hogy területünkön biztos nyereségi esélyt jelentene, ha valaki több rendőrt, nagyobb közbiztonságot ígérne a lakosságnak.

Tisztelt tanácskozás!

A jelenlegi bűnügyi helyzetben a pillanat fogságában élünk, ezért nehéz tartalékokat mozgósítani a bűnmegelőzésre. A prevenció hit kérdése és sokkal több a hitetlen, mint sejtenénk, pedig be kellene látnunk, hogy csak ez az egyetlen lehetőség maradt.

Szentgyörgyi Albert mondotta azt, hogy ha valami nagyon valószínűnek látszik, azzal kár próbálkozni, hiszen azt már biztosan sokan kipróbálták, és így valószínű, hogy nem ez vezet el a célhoz. Ez a megállapítás a tudományos felfedezésekre vonatkozott, éppen ezért jelenlegi helyzetünkre nem igaz, tehát a bűnözéssel szemben a legvalószínűbb utat, a megelőzést kell bejárunk, azt, amivel a világon számosan próbálkoznak.

Ördögh László /hivatásos pártfogó, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Bíróság/

h o z z á s z ó l á s a

Eredetileg nem készültem hozzászólással az üléshez, gondolataim az itt elhangzottak kapcsán formálódtak, alakultak.

Először Gyúró Imre nyugalmazott megyei tanácselnökhelyettes vitaindítójának azon megállapításához kapcsolódnék, miszerint Szabolcs-Szatmár-Bereg megye elmaradott településszerkezete lényegesen több deviáns magatartást alakít ki, mint egy fejlettebb településstruktúrával rendelkező megye.

Ezzel a megállapítással nem értek egyet, ugyanis az aprófalvas, alacsonyabb lakónépességű településeken jobban érvényesül még napjainkban is az a hagyományos erkölcsi alapokon álló társadalmi kontroll, mint egy több ezres lélekszámú nagyközségben vagy városban, aminek egyszerű a magyarázata: mindenki ismer mindenkit. S ez a tradíció mélyen gyökerezik az emberekben. Gondoljunk csak a kis falu megesett lányainak diszkriminációjára a lakosság részéről.

A probléma nem a település nagyságában keresendő, hanem abban az önmagára hagyottságban, amiben kormányzatunk részesítette évtizedeken keresztül ezeket a kis falvakat. Egy idea alapján felállították azt a tételt, hogy a szocialista társadalomban csak a háromezer lakosú települések az életképesek, az ettől kisebb falvak halálra ítéltettek. Elvették a tanácsot, az iskolát, egyesült a termelőszövetkezet a "társközség" tsz.-ével, majd megszűnt az orvosi rendelő, nem költöttek az útra, postára, üzletekre és még sorolhatnám. Falurombolás magyar módra. Ennek a folyamatnak ebben a megyében több ezer ember a szenvedője, s ennél fogva kényszerülnek az emberek elhagyni ősi földjeiket, apáik sírjait s gyökértenként elvándorolni olyan területre, ahol emberi módon lehet megélni.

Ez az, ami magában hordja a devianciát, s